

Wilt u reageren op deze dienst? Of eens napraten?

Bel, app, sms of mail dan met ds. Martine Nijveld, me.nijveld@ziggo.nl of 070 779 07 24 of 06 16 733 742

Voorganger: ds. Martine Nijveld

Inleiding op de schriftlezing

Voor deze tijd heb ik ervoor gekozen om een kleine serie preken te houden over het bijbelboek Handelingen.

Ik merk dat het mijzelf inspireert om eens andere verhalen te horen.

En ik hoop dat ik u daarin mee kan nemen.

Bezigt met Handelingen ontdek je dat het vaak verhalen zijn

over situaties waarin mensen vastzitten, verlamd, niet verder komend, gevangen, over sporen die dood lopen,

én over nieuw begin.

En zo zijn het verhalen die passen in de tijd na Pasen en na Pinksteren.

En die vast en zeker ook ons hier en nu iets te vertellen hebben.

Dit keer een verhaal over reiziger zijn en reisgenoot,

over alleen zijn en elkaar tegemoet gaan,

over erbij horen en over Jezus als lotgenoot en bondgenoot.

Een tekst vol vragen en vreugde, over samen zoeken en je weg vervolgen.

Lezing: Handelingen 8: 26-40 (Nieuwe Bijbelvertaling)

26. Een engel van de Heer zei tegen Filippus: 'Ga tegen de middag naar de verlaten weg van Jeruzalem naar Gaza.' **27.** Filippus deed wat hem gezegd werd en ging naar die weg toe. Daar kwam hij een Ethiopiër tegen, een eunuch, een hoge ambtenaar van de kandake, de koningin van Ethiopië, die belast was met het beheer van haar schatkist. Hij was in Jeruzalem geweest om daar God te aanbidden **28.** en zat nu op de terugweg in zijn reiswagen de profeet Jesaja te lezen. **29.** De Geest zei tegen Filippus: 'Ga naar die man daar in de wagen.' **30.** Filippus haastte zich naar hem toe en hoorde hem de profeet Jesaja lezen, waarop hij vroeg: 'Begrijpt u ook wat u leest?' **31.** De Ethiopiër antwoordde: 'Hoe zou dat kunnen als niemand mij uitleg geeft?' Hij nodigde Filippus uit om in te stappen en bij hem te komen zitten. **32.** Dit was het schriftgedeelte dat hij las: 'Als een schaap werd hij naar de slacht geleid; als een lam dat stil is bij zijn scheerder deed hij zijn mond niet open. **33.** Hij werd vernederd en hem werd geen recht gedaan, wie zal van zijn nakomelingen verhalen? Want op aarde leeft hij niet meer.' **34.** De eunuch vroeg aan Filippus: 'Kunt u me zeggen over wie de profeet het heeft? Over zichzelf of over een ander?' **35.** Daarop begon Filippus met hem te spreken over het evangelie van Jezus, waarbij hij deze schrifttekst als uitgangspunt nam. **36.** Onderweg kwamen ze bij een plaats waar water was, en de eunuch zei: 'Kijk, water! Waarom zou ik niet gedoopt kunnen worden?' **38.** Hij liet de wagen stilstaan en beiden liepen het water in, zowel Filippus als de eunuch, waarna Filippus hem doopte. **39.** Toen ze uit het water kwamen, greep de Geest van de Heer Filippus en nam hem mee, en de eunuch zag hem niet meer, maar vervolgde zijn weg vol vreugde. **40.** Filippus kwam terecht in Azotus; van daar reisde hij verder en verkondigde in alle steden het evangelie, tot hij in Caesarea aankwam.

Overdenking

Lieve mensen, gemeente van Christus,
dit is een verhaal vol mooie vragen...

Begrijpt u wat u leest?

Vraagt Filippus aan de man onderweg in zijn reiswagen.

Over wie heeft de profeet het? Over zichzelf of over een ander?

Vraagt de man uit Ethiopië bij het lezen van woorden van de profeet Jesaja.

Wat is er op tegen dat ik gedoopt wordt?

Vraagt diezelfde man aan Filippus als hij ineens water ziet.

Begrijp je wat je leest?

Ik heb het regelmatig gedacht de afgelopen tijd als ik op de website van RIVM of van onze Protestantse Kerk de informatie las over de maatregelen om het virus in te dammen.

Wat kan nou wel en wat kan nou niet?

Met meer mensen in een auto, wat kan thuis, kan ik mijn kinderen zien, mijn moeder, wat is een samenkomst, wat is groepsvorming, begrijp ik wat ik lees, wel of niet zingen in de kerk, wat is wijs, wel of niet bij een 70-plusser op bezoek, zal ik wel of niet met het OV, wat moet ik vinden van de demonstratie op de overvolle Dam? En dan is het goed om samen te zoeken.

De man uit Ethiopië zoekt op zijn reiswagen in zijn eentje naar de betekenis van een bijbeltekst.

Filippus, leerling van Jezus, komt naast hem lopen. Of beter: hij heeft een zetje van de Geest, een stootje van de Geest gekregen, om naar die ander toe te gaan, soms heb je zo'n zet of zetje nodig om die stap te zetten. Op uitnodiging van de ander neemt hij plaats in de reiswagen. Heel galant wordt hij genodigd: hoe zou ik de tekst kunnen verstaan zonder uitlegger? De man in de wagen is bereid om leerling te worden. En vervolgens reizen ze een klein stukje samen. En lezen ze de bijbeltekst samen. En licht de betekenis op.

Wie is die man in die reiswagen?

In een paar woorden wordt veel van hem verteld. Zijn cv geschetst.

Ethiopiër is hij.

Ethiopië hier is meer dan het huidige Ethiopië.

Het duidt een groter gebied aan, verre streken, in het zuiden, grenzend aan de oceaan, het staat symbool voor het uiterste der aarde, een verre, andere, onbekende wereld.

De man heeft een hoge positie, hoge ambtenaar van de koningin van Ethiopië, belast met het beheer van haar schatkist, een soort minister van Financiën, een opperschatbewaarder, invloedrijk.

Hij is in Jeruzalem geweest en weer op de terugweg.

Niets wordt verteld van zijn verblijf daar. Wat zocht hij daar?

Heeft het hem gebracht wat hij hoopte?

Hij heeft een souvenir meegenomen uit die stad: een boekrol, Jesaja.

En hij leest. Hardop blijkbaar. Zoals men gewoner was toen.

Waar die bijbelboeken ook voor geschreven zijn.

Om hardop gelezen te worden.

Het woord dat het meest gebruikt wordt voor deze man is het woord eunuch.

Het veelvuldig gebruik van dat woord brengt ons op de gedachte, dat dat hem vooral bepaalde. Eunuch was hij, een castraat.

En dat doet een wereld aan betekenissen open.

Maar deed voor hem ook werelden dicht.

Het lijkt te vertellen dat hij geen nakomelingen heeft, zonder nageslacht is, wat toen en daar betekende: zijn leven gaat niet mee de toekomst in; bekend zal hij zijn met vooroordelen, voorwerp van spot,

besmukt praten, lachen, grapjes die hij niet als grappen voelt;
maar al te vaak hoorde hij er niet bij, mocht hij niet komen waar
anderen wel hun plek hadden, niet welkom, niet gezien,
anders, buitenstaander;
een veilige keus voor een hoge positie, want je hoefde
niet bang te zijn dat hij zou gaan voor een eigen kind op de troon,
hij vormde geen bedreiging.
Zijn lichaam verminkt, geschonden.
Telt zijn leven? Doet zijn leven ertoe?
Heeft hij moeten vechten om te komen waar hij nu is?
Hij reist op een verlaten weg.
Een eenzame weg, kun je ook vertalen, een weg door de woestijn.

En dan leest hij Jesaja, leest déze mens Jesaja, leest hij déze woorden:
*Als een schaap werd hij naar de slacht geleid;
als een lam dat stil is bij zijn scheerder deed hij zijn mond niet open.
Hij werd vernederd. Hem werd geen recht gedaan.
Wie zal van hem verhalen?*

En stelt hij de vraag: over wie heeft de profeet het?
Over zichzelf of over een ander?
Het is een vraag om even te laten staan. Niet te snel naar een antwoord.
Als je de vraag laat staan, hoor je de man denken: dit lijkt wel over mijzelf te gaan.
Zonder stem, geen recht gedaan, vernederd, lichaam geschonden.
Het is alsof hij zijn eigen lijden verwoord hoort. Zichzelf herkent.
Zijn eigen pijn,
de pijn van de vernedering.
Heeft de profeet het over mij soms?

En Filippus neemt het woord.
Neemt hem de gevonden ruimte niet af.
Maar noemt een naam erbij. De naam van Jezus.
Ook hij: zonder stem, geen recht gedaan, vernederd, lichaam geschonden.
De man uit Ethiopië hoort Jezus gepresenteerd
als een lotgenoot. Een mens naast hem – die zijn leven deelt,
zijn diepte deelt. Bondgenoot.
Lotgenoot en bondgenoot van al die mensen,
die ervaren of ervaren hebben, dat hen de adem ontnomen wordt.
En dat verhaal wordt nóg verteld, als droom en als protest, die naam nóg genoemd,
van Jezus, die onder mensen woont,
tussen mensen staat, met hun verdriet, met hun woede,
met hun verhaal van onderdrukking.

En dan vraagt de man uit Ethiopië, als hij ineens, als een geschenk, water ziet:
waarom zou ik niet gedoopt kunnen worden? Ik wil erbij horen!
De doop als binnenkomer in de gemeenschap rond Jezus.
Letterlijk staat er zoiets als:
wat hindert mij om gedoopt te worden,
wat belet mij, wat weert mij, wie of wat houdt mij tegen?
Waarop het enig mogelijke antwoord is: NIETS!
Misschien wel de mooiste vraag uit het boek Handelingen, omdat deze vraag
duidelijk maakt,
dat er voor Jezus geen grenzen zijn, black lives matter, elk leven telt.

En Filippus en de eunuch dalen samen het water in.
Dalen samen af.
En komen er samen weer uit.

Misschien viel het u op dat er een versnummer ontbreekt in de vertaling.

Vers 37. We sprongen van 36 naar 38. Waar is dat ene vers gebleven?

Al snel vond men (in de traditie) dat déze doop wel heel makkelijk ging,
alsof dat zomaar zou kunnen.

En aan het verhaal werd een extra vers toegevoegd,
een tweespraak toegevoegd, waarin Filippus zegt:
als u met heel uw hart gelooft, mag u gedoopt worden!

En de man antwoordt:

ik geloof dat Jezus Christus de Zoon van God is.

Maar als een later toevoegsel is het in vertalingen vaak tussen haken gezet
of ook, zoals in de Nieuwe Bijbelvertaling, er weer uitgehaald.

En wordt extra duidelijk:

het genadig zomaar van de doop, het erbij horen, zonder voorwaarden, zonder drempels.

De grenzeloze liefde van God.

Iedereen is welkom,

wie je ook bent, vanwaar je ook komt.

De allereerste preek die ik ooit hield, ergens in de jaren '80,

op een theologisch studentengezelschap,

ging over een volgend verhaal uit Handelingen,

over Petrus en Cornelius, en daar is de vraag: mag die Cornelius

zomaar bij de gemeente horen, of moet hij zich eerst

aan allerlei voorschriften en geboden houden?

Moet hij eerst een inburgeringscursus doen of een examen afleggen?

En Petrus ontdekt dat ook Cornelius mag komen zoals hij is.

Maar het is de Geest die hem bij die overtuiging brengt.

Petrus heeft, zei ik in mijn preek toen, wel een stootje van de Geest nodig
om zo ver te komen.

En dat is niet veranderd.

We hebben als mens, als kerk, als samenleving,

hier en nu en wereldwijd,

bij tijden een flinke zet nodig om elkaar als medemens te zien.

Amen.